

LÁSKY JOSEFA GLIVICKÉHO

Všechno tu na světě již bylo/není nic nového,/ale běda milencům,/kteří nedovedou v každém polibku/objevit nový svět. To je úryvek z básně Jaroslava Seiferta *Kanálská zahrada*, která byla věnována Josefu Glivickému a jež později vyšla ve sbírce *Morový sloup*.

Středoškolský profesor Josef **Glivický**, rodák z moravskoslováckých Bojkovic (15. května 1903 – 4. července 1991), patřil ke generaci těch literárních a uměleckých osobností, které přišly na svět na počátku našeho století. A které téměř všechny Josef Glivický poznal.

V životní pouti Josefa Glivického můžeme vystopovat tři výrazné etapy, které poznamenaly jeho mnohostranné zájmy a záliby a jež ovlivnily jednotlivé oblasti české kultury: První etapu tvoří léta růstu, formování a příprav Josefa Glivického k učitelství povolání, druhou pak jeho učitelování na Slovensku. Třetí a nejvýznamnější etapa života J. Glivického je spojena s jeho šedesátiletým působením v Prostějově.

Josef Glivický měl to štěstí, že již na obecné škole byli jeho učitelé *zapálení* vlastivědní pracovníci, kteří nejen učili, nýbrž také bádali o rodišti Jana Amose Komenského (1592–1670). Na uherskobrodském reálném gymnáziu pak Glivický získával vědomosti z dějin od žáků historika Josefa Pekaře, jakým byl např. Jan Jelínek, z literatury např. Stanislav Kovanda, jenž byl jedním z prvních členů Moravského kola spisovatelů. Do tajů filozofie a krásy francouzského jazyka jej uvedl dr. Jaroslav Hruban, autor četných beletristických knih, studií z estetiky, člen mnoha evropských filozofických a estetických společností a překladatel z francouzštiny. Do náboženství chodil Josef Glivický k Bedřichu Duškovi, který v letech první světové války rozšiřoval údajně ruské letáky. Dušek sbíral etnograficko-folkloristické materiály, pracoval v muzejním spolku a v době války podporoval např. rodinu Macharovu, vídeňské Čechy i chudé slovenské studenty uherskobrodského reálného gymnázia.

Také na Vysoké škole technické a na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kam Josef Glivický přišel v roce 1922 studovat matematiku a deskriptivní geometrii, měl na učitele štěstí. Matematiku přednášel např. prof. Karel Čupr, jenž byl předtím asistentem světově proslulého matematika Matyáše Lercha (1860–1922). Čuprovy přednášky byly, jak sám Josef Glivický vzpomínal, jakými si duchaplnými esejemi vysoké vědecké úrovně. Čupr se totiž mj. zabýval vztahem matematiky k slovesnému umění a dějinami matematiky na Moravě. Když se později v polovině třicátých let stal rektorem brněnské Vysoké školy technické, zabýval se ve své inaugurační řeči právě dějinami matematiky na Moravě a osobností matematika Josefa Kresy (1648–1715), rodáka ze Smržic u Prostějova, který působil jak na pražské a olomoucké univerzitě, tak také na dvou vysokých školách ve Španělsku.

Osobnost Josefa Glivického však formovali v Brně nejen tehdejší významní vědci v oboru matematiky, jakými byli např. profesori Ladislav Seifert, Eduard Čech (1893–

1960), pozdější profesor brněnské přírodovědecké fakulty Otakar Borůvka (1899) nebo syn pozdějšího klasika estetiky Otakara Hostinského (1847–1910) Bohuslav Hostinský (1884–1951). Touha po vzdělání přivedla mladého J. Glivického na přednášky sociologa Inocence Arnošta Bláhy (1879–1960), pedagoga Otokara Chlupa (1875), filozofa Josefa Tvrdeho (1877–1942), pedopsychologa Mihajla Rostohara a na výklady Stanislava Součka (1870–1935) o české literatuře. Pozdější výrazná náklonnost Josefa Glivického k výtvarnému a slovesnému umění se patrně formovala mj. na přednáškách literárního historika Arna Nováka (1880–1939) a Eugena Dostála (1889–1943).

V Brně se bojkovický mladík nemohl dosyta nadýchat kulturního ovzduší: pravidelně chodil na vernisáže výstav, do divadla i na premiéry oper Leoše Janáčka, kterého on a ostatní studenti potkávali a uctivě zdravili cestou z přírodovědecké fakulty do studentské menzy, jež byla a dodnes je v Kounicově paláci. Josef Glivický vzpomínal, jak v roce 1924 navštívil přírodovědeckou fakultu brněnské univerzity tehdejší prezident T.G.Masaryk, který si prohlédl téměř všechny tehdejší ústavy, tj. pozdější katedry.

Mimořádný zájem o výtvarné umění a krásnou literaturu, zvědavost a touha po poznání vedly Josefa Glivického k tomu, že se osobně seznámil s malířem Jaroslavem Králem (1883–1942), jehož přednášky a cvičení navštěvoval a s nímž se později spřátelil, dále se seznámil např. s Eduardem Milénem, Petrem Dillingerem, s manželi Linkou (1884–1960) a Antonínem Procházkovými (1882–1945), s Jiřím Mahenem (1882–1939), Rudolfem Waltrem, Artušem Černíkem a dalšími osobnostmi. Na různých studentských akcích a přednáškách poznal Bedřicha Václavka i jeho budoucí manželku, brněnského básníka Josefa Chaloupku (1898–1930), výtvarného kritika J. B. Svrčka, básníka a libretistu Jaroslava Zatloukala (1905–1958) aj.

Když Josef Glivický složil státní zkoušky z matematiky, nastoupil od března 1927 jako suplent do reformovaného reálného gymnázia ve Zvolenu. A měl štěstí, že se tam setkal se spisovatelem Stanislavem Kovandou, kterého znal již z obecné školy. Glivický začal vyučovat v prvních třídách, tedy v primách, matematiku, kreslení a krasopis. *Jako moravskému Slovákovi* – píše J. Glivický ve svém životopise, *nedělala mi obtíž slovenčina a především ve škole jsem hovořil jen slovensky.*

A tu ve Zvolenu začíná druhá etapa života Josefa Glivického. Protože již *jako student hrával ochotnický divadlo*, zapojili jej zvolenští ochotníci do nastudování Smetanovy *Prodané nevěsty*. Pomáhal při *maskování početného sboru zpěvaček a zpěváků* a jezdil s nimi na zájezdy do Banské Bystrici, Levic, Lučence, Kremnice a do dalších slovenských měst. V Kremnici byl v té době ředitelem tamního reálného gymnázia Glivického učitel chemie z Uherského Brodu ing. Rudolf Štancl. A právě ten jej přemluvil, aby přešel do jejich gymnázia. A tak tam Glivický od 1. září 1927 nastoupil.

Přesto, že Josef Glivický působil ve Zvolenu a na Slovensku vůbec poměrně krátce, podařilo se mu, díky motocyklu, který vlastnil, podrobně se seznámit se způsobem života a s lidmi na Slovensku. Za svého tříletého učitelování poznal slovenskou krajinu, slovenskou literaturu a slovenské výtvarné umění. Seznámil se zde např. s kremnickým malířem a grafikem Gejzou Angyalem, který patřil k předním představitelům tzv. sociální grafiky. V Kremnici poznal malíře a grafika Ferdiše Dušu (1888–1959), který byl tenkrát asi dva měsíce u rožnovského rodáka Bohuše Kramoliše, tehdejšího

ředitele košíkářské školy. Josef Glivický býval častým hostem u okresního náčelníka Miloše Úlehly. Tu se setkal též s profesorem Vladimírem Úlehlou (1888–1947), kterého znal již z Brna. Než *moravští byrokraté* vyřídili, jak ve svém životopise Glivický píše, jeho žádost o definitivní místo na reálném gymnáziu v Holešově, musel zůstat ještě půl roku na gymnáziu v Novom Meste nad Váhom. Tam byl v té době ředitelem letovický rodák Josef Kraus, který před první světovou válkou působil také na reálce v Prostějově. V Novom Meste nad Váhom poznal Josef Glivický spisovatelku Ľudmilu Podjavorinskou (1872–1951), kterou navštěvoval a s níž si později dopisoval. Glivický se na Slovensku seznámil a spřátelil s mnoha dobrými lidmi, s nimiž udržoval osobní a písemné styky i po svém návratu na Moravu. Nadále se zajímal o slovenskou kulturu, četl slovenské knihy a časopisy.

Třetí a nejplodnější etapa mnohostranné činnosti Josefa Glivického začíná v únoru 1931, kdy nastoupil místo profesora na holešovském gymnáziu. Dlouho však v Holešově nepobyl. Přihlásil se totiž na vypsání místo profesora na reálném gymnáziu v Prostějově, kam od září téhož roku také nastoupil.

Prostějov patřil již před první světovou válkou k moravským městům s největším počtem českého obyvatelstva. Koncem dvacátých a na počátku třicátých let, kdy sem Josef Glivický přišel, měl Prostějov téměř 35 tisíc obyvatel. Růst počtu obyvatelstva ovlivňoval nejen výstavbu nových obytných a veřejných budov, nýbrž napomáhal také rozvoji školství. K jedinečným stavitelským památkám, které v Prostějově vznikly na počátku 20. století, patří např. Národní dům architekta Jana Kotěry (1871–1923) a budova nové radnice. K nim přibyla v polovině 20. let konstruktivisticky laděná budova městské spořitelny, kterou realizoval architekt Jindřich Kumpošt a do níž umístil dva pásy stylizovaných figurálních plastik sochař Emil Hlavica. Konstruktivistické detaily najdeme rovněž v budově dnešního okresního úřadu, kterou realizoval Eduard Žáček, a v dalších stavbách Antonína Navrátila, Miroslava Putny a jiných, v nichž při architektonickém řešení uplatnili rovněž četné prvky výtvarné.

Rozvoj řady průmyslových odvětví v Prostějově vyžadoval zřízení nových škol. Četné nové školy vznikly po zrodu Československé republiky, takže v meziválečném období měl Prostějov celkem 41 nižších, středních a odborných škol. Vedle již existujícího reálného gymnázia a obchodní akademie bylo např. založena odborná škola pro ženskou povolání, k tkalcovské škole přibyla škola krejčovská.

V meziválečném Prostějově byl velmi čilý kulturní ruch. Četné spolky organizovaly přednášky, kulturní večery, výstavy, koncerty, divadelní představení. Značnou oblibu si získaly tenkrát tzv. lidové školy, které pořádaly tematicky ucelené cykly přednášek.

Hudební život rozvíjela v Prostějově již od druhé poloviny 19. století zejména hudební tělesa *Vlastimila*, *Orlice* a *Dělnické pěvecké sdružení*. Také sakrální hudba měla na prostějovských kůrech vysokou úroveň. Hudební škola, jejímž prvním ředitelem byl Janáčkův žák Ezechiel Ambros, byla založena už koncem osmdesátých let 19. století. V době příchodu Josefa Glivického do Prostějova byl jejím ředitelem Ladislav Slováček a po něm pak František Hlaváček, kteří zapojili školu do aktivního místního kulturního života. František Hlaváček byl ve třicátých letech 20. století jednatelem agilního Klubu přátel umění, jehož činnost daleko přesahovala obvyklá regionální hlediska.

V Prostějově rozvíjely aktivní činnost divadelní ochotníci, zejména ochotnické soubory *Tyl* a *Hanácka obec*. Nebylo výjimkou, že se v některých divadelních večerech hrálo divadlo dokonce na pěti scénách současně. V Prostějově pravidelně hostovalo olomoucké divadlo, zajížděli sem brněnští a pražští herci, hráli tu Jiří Voskovec a Jan Werich a vystupovalo Skupovo loutkové divadlo.

Literární a kulturní ruch meziválečného Prostějova reprezentovali nejen mnozí členové na počátku století založeného *Sdružení pokrokových lidí*, k nimž patřil např. prof. Rudolf Fridrich, Max Kaštyl, učitel Jan Uher (1891–1942), Zdena Wolkrová a Josef Fabián, dále také Ondřej Prikryl (1862–1936), Jiří Wolker (1900–1924), Karel Dostál-Lutinov, Kerel Pittich, Jan Kamenář a další. Hospodářský rozvoj měst a s tím spojený rozvoj školství příznivě ovlivnil také výtvarné umění. Tak např. u příležitosti sjezdu moravských knihomilů v roce 1936 byly v Prostějově vydány reprezentativní tisky, jež měly vynikající typografickou úpravu a v nichž byly použity práce Antonina Procházky, Karla Svolinského, Aloise Fišárka, Josefa Šímy, Eduarda Miléna a dalších výtvarníků. Kulturní život Prostějova obohatil např. také Viktor Hanus, Antonín Kameník, Jaroslav Votruba, Jaroslav Port aj. Sochař a medailér Jan Tříška, který zde tvořil, vyzdobil město četnými plastikami. V Prostějově se narodila a prožila mládí sochařka Hana Wichterlová, která se v *třicátých letech podílela na řešení problémů světové sochařské avantgardy*. Její o deset let starší bratr Otto Wichterle, akademik, v letech 1990–1992 předseda ČSAV, o ní ve svých *Vzpomínkách* (1990) mj. napsal: *Sestra Hana, která od mládí ráda kreslila a malovala, absolvovala na Akademii sochařskou školu Jana Štursy. V letech 1926 až 1930 pracovala v Paříži a už tam, ale zvláště po návratu do Prahy, se stala významnou členkou avantgardní skupiny Mánes spolu s jí nejbližšími sochaři Vincencem Makovským a pozdějším manželem sochařem Bedřichem Stefanem. Po druhé světové válce zcela odmítla socialistický realismus a přestože do té doby zcela tíhla k naší kulturní levici, režim ji nechal málem vyhladovět. Teprve v šedesátých letech byla znovu „objevena“ a její díla jsou dnes ozdobou mnoha našich galerií.*

Do prostějovského kulturního života výrazně zasáhl a pak po celých šest desítek let jej ovlivňoval také Josef Glivický. Už několik měsíců po svém příchodu do tohoto města založil na podzim roku 1931 *Skupinu Družstevní práce*. Vedle Josefa Glivického patřili k iniciátorům také František Brázdil, prof. Bohumil Tomášek, dr. Oldřich John, prof. Jan Cejpek aj. Skupina pořádala téměř pravidelně každý měsíc literární a uměnovědné přednášky a spolu s ochotnickou skupinou *Tyl* také recitační a hudební večery. Členové *Skupiny Družstevní práce* spolu s ostatními kulturními spolky zvali k přednáškám a besedám mnohé osobnosti. Tak zde např. v roce 1932 přednášel *o výchově četbou* Jiří Mahen, později Bedřich Václavek, Josef Träger, Karol Plicka a František Halas.

Josef Glivický byl jedním z hlavních iniciátorů založení měsíčníku *Kulturní zpráva*, který vycházel při Městském osvětovém sboru v Prostějově od konce roku 1934 do května 1941. Prvních sedm čísel prvního ročníku redigoval básník František Nechvátal, po něm převzal redigování Josef Glivický. Díky širokým kontaktům, které Glivický měl s desítkami literátů a výtvarných umělců, podařilo se mu získat ke spolupráci např. básníka Františka Serafinského Procházku (1861–1939), v němž kolovala, jak sám napsal, *česká, hanácká a slovácká krev*, prof. Roberta Smetanu, dále Josefa Horu

(1891–1945), Jana Šnobra (1901–1989), Rudolfa Medka 1890–1940), Otu Františka Bablera (1901–1984), E. F. Buriana (1904–1959) a mnohé další osobnosti. Básník Josef Hora, kterému se k 28. říjnu 1991 dostalo nejvyššího státního uznání udělením Řádu T. G. Masaryka in memoriam, byl v posledních letech života těžce nemocen. František Nechvátal se obrátil o pomoc také na Josefa Glivického dopisem ze dne 24. února 1942. Psal mu:

Milý Jožko,

píši Ti dnes ve věci Josef Hora a jeho nemoc. Jak je Ti snad známo, je Hora postižen od minulého léta velmi vážnou chorobou, která ho skřípla důkladně a proměnila v ubohého člověka, který samostatně nemůže vyjít ani na hodinku procházky. Jsou to hlavně nervy, ledviny a pak také žaludek, kromě miliónu nemocí jiných. Potřebuje také, mimo jiné, prášky a léky, ovoce a pooctivý alkohol na potíže žaludeční. Tak si vzpomínám na dobré lidi ve světě, kteří by mohli něco pro našeho básníka udělat, byť by to bylo jen nějaké jablíčko nebo slza rezné či slivovice. Nemůžeš-li sám v tomto směru nic sehnat, prosím Tě aspoň zalarmuj někoho, kdo Ti je blízko a kdo by takové věci mohl ještě opatřit. Ale to víš, že za křesťanskou a bratrskou cenu, protože ani Josef Hora neoplývá statky vezdejšími a nyní už děle trvající nemoc jej jistě vyčerpává značně v ohledu finančním. Milý dobrý Josefe, budete mítí oba svátek za nedlouho v březnu, kdyby se Ti podařilo sehnati něco mezi Tvými známými a uctít ještě dodatečně Horovu padesátku (kdo by věřil, že se z něho stane naráz takový stařec?), vykonáš něco krásného, co Ti Bůh oplatí. Budu se těšit na Tvou zprávu, dá-li se ještě něco v tomto směru opatřit a jak by to bylo drahé. Skoro věřím, že se Ti něco podaří sehnati, obrátíš-li se zvláště na nějaké přátele, kteří Horu znají a mají ho rádi. Napiš mi pak, co by bylo možno k dostání a za jakou částku. Nezlob se, že Tě stále obšťastňuji nějakou podobnou záležitostí a vykonej pro našeho Horu, co je v Tvých silách.

Srdečně Tě pozdravuji Tvůj

František Nechvátal

A když Josef Glivický v roce 1937 reprodukoval v časopise *Kulturní zprávy* některé práce malíře a grafika Tomáše Františka Šimona (1877–1942), umělec mu dne 5. září 1937 poděkoval a mj. napsal: *Nemám žádných zásluh o město Prostějov a jeho kulturu, ale zásluhou mnohých jeho přátel a přátel umění poznal jsem jeho krásy, pokrokový život a význam, takže jsem si jej zamiloval a často tam rád jezdil.*

V květnu 1941 němečtí okupanti časopis *Kulturní zprávy* zakázali a sazbu dubnového a květnového dvojčísla rozmetali. Až teprve v červenci 1945 bylo několik zachráněných obtahů spolu s dalšími materiály vydáno jako trojčíslo a tím byl sedmý ročník uzavřen. Nové předpisy jeho další vydávání po roce 1945 bohužel rovněž nepovolovaly.

Je obdivuhodné, jak skupina nadšených regionálních kulturních pracovníků, k níž kromě Josefa Glivického patřil mj. ředitel prostějovského muzea dr. Jan Kuhndel, architekt Antonín Navrátil, ředitel gymnázia Jan Zachoval, dále dr. Jindřich Flégl a dr. Josef Čermák rozvíjela tak bohatou publicistickou, přednáškovou a vydavatelskou činnost. Při časopise *Kulturní zprávy* založili např. edici, v níž v letech 1935 až 1940 vydali s pěknými ilustracemi a ve vkusné typografické úpravě *Tři stati o T. G. Masarykovi, Prostějov-*

skou architekturu, *Hanácký kroj* Marie Čížkové, *Křížek z ametystu* Hermy Svozilové, *Josef Mánes na Hané* od Jaromíra Pečírky nebo *Pět oblázků* Františka Nechvátala.

Z iniciativy Josefa Glivického vytvořili prostějovští bibliofilové skupinu *Spolku moravských knihomilů*. Glivický se stal členem redakčního kruhu časopisu *Bibliofil*, který v roce 1941 němečtí okupanti zakázali. Ve *Zprávách Spolku českých bibliofilů*, které začaly vycházet od poloviny sedmdesátých let 20. století, uveřejnil Glivický mnoho příspěvků a kulturních informací.

Prostějovští knihomilové vydávali k různým příležitostem pěkné tisky, nejčastěji ilustrované Karlem Svolinským. Jsou mezi nimi např. Nechvátalova *Kapka rosy*, Mathonův *Duch gotiky na Prostějovsku*, který byl označen za nejkrásnější knihu roku 1937, rozsáhlá básnická skladba *Návrat* od Eduarda Valenty, básně Franiška Halase a texty Jiřího Mahena věnované Antonínu Procházkovi a s jeho ilustracemi, text Josefa Čapka *Jak se dívá na moderní obrazy* s vlastními ilustracemi, Wolkrův *Svatý Kopeček* nebo *Cesty k Masarykovi* od Vasilu Kaprála Škracha.

Zmíňme se zde aspoň o genezi bibliofilie věnované Antonínu Procházkovi. V roce 1938 se Josef Glivický rozhodl, že vydá o A. Procházkovi aspoň malou knížečku, když původně plánovaný odborně zaměřený rozsáhlý sborník o umělci nevyšel. Požádal Jiřího Mahena o text eseje z roku 1934 a o přednášku, kterou o Antonínu Procházkovi Mahen proslovil v prosinci 1937. Mahen mu v dopise ze dne 6. dubna 1938 sdělil, že esej z roku 1934 už nemá a pokračoval: *Možná, že by bylo nejlépe vydat tu přednášku, kterou bych přes velikonoce zrevidoval, k tomu bych přidal krátký dopis Vám, abychom zachytili i Procházku 1938. Ovšem, že by Procházka musel k tomu udělat nějaký obrázek. Viděl jsem Procházkovy věci, které posílal do Zlína. Byly v tom věci jako z Pompeji a také Linka se statečně drží. Napište, co si o tom myslíte.*

Pak Jiří Mahen s paní Karlou odjeli do Luhačovic, odkud se Glivickému ozval dopisem ze dne 11. května 1938. Psal mu v něm mj.: *Jsem tu v Luhačovicích, nemám psací stroj, abych přepsal některé věci k přednášce. Zato tu mám velkou zimu a nevím pomalu, kudy kam. Nevím, jak by se to dalo dohromady s přednáškou a případným dopisem. Člověk by opravdu měl chuť psát celého Procházku znova, ale na to se nechci odvážit. Snad by bylo nejlépe udělat místo knihomilského tisku nějaký neknihomilský sešit o Antonínu Procházkovi, do kterého by se naházela ... přednáška, dopis a snad nějaký básnický Halasův doprovod? To celé by teprve vypadalo knihomilsky.*

Než se Jiří Mahen vrátil z Luhačovic, byla knížka o Antonínu Procházkovi hotova. Mahen ji dostal počátkem června a 9. června 1938 Glivickému napsal: *Poslal jste mi knížku o Procházkovi a já Vám opravdu uctivě děkuji za to, že jste ji tak pěkně upravili a hlavně že jste provedli korektury. Také za tu jazykovou úpravu mnohokrát děkuji, zkratka a dobře dopadá to slušně a Vy máte o to hlavní zásluhu. Myslím si, že také u Procházku budou spokojeni, poněvadž to dostanou jako naši vizitku napřed /.../. Znova a ještě jednou si zapisuji Vaše jméno do svého srdce. Váš Mahen.*

A zde je báseň, kterou na požádání Josefa Glivického František Halas napsal v květnu 1938.

František Halas:
Pro Antonína Procházku

*Když vcházím po špičkách
do tvého malování
jasním se
a dávný stesk mi vhní
shledání něžných nach
když vcházím po špičkách
do tvého malování
Slova má ó mrtvých omyvačky
tak marná jsou a ztrácejí se plačky
však hromničky bouřek tebou rozsvícené
vedou mne v země zaslíbené
Když vcházím po špičkách
do tvého malování
bojím se
těch návratů do světa prašivého
z cimbuří zámku slunečného
když vcházím po špičkách
do tvého malování
Z tvých barev rozžatých dnem prvním po
stvoření na věži měsíčné tkám prapor okouzlení
z těch barev které světla přináší
Když vcházím po špičkách
do tvého malování
bráním se
zvědavec skonávání
uviděných v tmách
když vcházím po špičkách
do tvého malování*

Dlouholetý literární tajemník a věrný stoupenec T. G. Masaryka, filozof a sociolog Vasil Škrach napsal v Berlíně těsně před popravou v květnu 1943: *Jak rád bych ještě přispěl, až lidstvo nastoupí na cestu míru a lásky, svými hřivničkami k uskutečnění lepšího soužití všech v srdci Evropy, v duchu nejlepších idejí od Sokrata, Ježíše ke Kantovi a Goethovi, od Husa a Komenského k svému učiteli (tj. k Masarykovi, jehož jméno nemohl Škrach s ohledem na cenzuru uvést). Všechno krásně v nich žádá o uskutečnění.*

Jako by se Josef Glivický držel Halasových slov, že *hordy malířské s houfy básnickými táhly odjakživa vždy pospolu*. Bohužel dosud chybí bibliografie jeho statí, článků, úvodů ke katalogům, informací, příležitostných tisků, edic korespondence i samizdatových soukromých souborů dopisů, které mu posílali básníci, výtvarníci, bibliofilové, vydavatelé, typografové, exlibristé, grafici, učitelé a přátelé. Až jednou bude zpracován soupis prací

Josefa Glivického a bude zpřístupněna, utříděna a zhodnocena jeho korespondence se stovkami našich literárních, výtvarných a vydavatelských osobností, nepochybně z ní jednoznačně vyplyne aspoň přibližný obraz o jeho zájmech, stycích, zálibách a odborném zaměření, o jeho neutuchající pílí a vytrvalosti, badatelské vášni a důvtipu, o jeho sběratelské a publicistické práci, o jeho systematickosti, zaujetí a entuziasmu. A také o přínosu Josefa Glivického pro rozvoj prostějovské a šířeji české kultury našeho století.

Josef Glivický se soustavně a po celá desetiletí zabýval soupisem drobné příležitostné grafiky v díle vynikajících výtvarných umělců. Počátkem ledna 1935 přijal čestnou funkci důvěrníka pražského Spolku výtvarných umělců Mánes v Prostějově. *Jsmo Vám velmi povděční za Vaše podrobné infomace, které nám skutečně daly jasný obraz o situaci moderního umění ve Vašem městě – naspali mj. Glivickému předseda Spolku architekt Josef Gočár (1880–1945) a jednatel dr. Kamil Novotný, kteří považovali Prostějov za významné místo k výstavám. Funkce zavazovala důvěrníka k šíření kulturního uvědomění v tom kterém městě, kde se všude jistě nalezne řada lidí vzdělaných, jejichž zájem má být doplněn informací a poučením o tom, co je to moderní výtvarné umění a jakou má funkci v dnešním životě, zejména v úpravě a výzdobě bytu podle požadavků doby – končí svůj dopis Josef Gočár a Kamil Novotný.*

Ve Zprávách Spolku sběratelů a přátel exlibris i v dalších časopisech psal Josef Glivický o tvorbě Václava Špály, Josefa Čapka, Josefa Šímy, Toyen, Adolfa Kašpara, Linky a Antonína Procházkových, Joži Uprky, Adolfa Strnadla, Eduarda Miléna, Bohdana Laciny, Františka Muziky, Františka Tichého a mnoha a mnoha dalších umělců.

K přátelům Josefa Glivického patřili z malířů např. Cyril Bouda i Emil Filla, Ota-
kar Kubín i Eduard Nevan, Michael Florian i Jan Zrzavý, stejně jako Janko Alexy, Ludo Fulla, Mikuláš Galanda a mnozí další. A přirozeně také Karel Svoboda. Jemu a Josefu Čapkovi věnoval Glivický zvláštní pozornost. V rukopisném soupisu korespondence Svobodových, který pořídil Glivického přítel a spolupracovník dr. Bohumil Lífka, je zachyceno 229 dochovaných dopisů z let 1937 až 1977.

Josef Glivický byl čestným členem nejen Spolku sběratelů a přátel exlibris, nýbrž také Společnosti bratří Čapků. To mj. také proto, že se o tvorbu a životní osudy obou bratří, zvláště pak Josefa Čapka, zajímal vlastně po celý život. Čilou korespondenci vedl Glivický s neúnavným čapkologem Miroslavem Halíkem, kterému v jednom dopise z roku 1962 mimo jiné napsal: *Josef Čapek byl z mála výtvarníků, kterého jsem si vážil a už jako student středoškolák jsem jím byl okouzlen. Ten Jammes, to byla vůbec první knížka s Čapkem, která mne zaujala. Brzy nato jsem viděl v Brně (to už jsem byl na univerzitě) jeho výstavu. A to vše byly vlastně jeho začátky, jak jsem se dověděl z korespondence. A začátky pro výtvarníka opravdu těžké. A měl jsem už tehdy rád i jeho práci literární a uměnovědnou. Byl to opravdový můj učitel. Od paní Čapkové jsem se dověděl, že se ucházel o profesuru na Akademii. Člověk se musí stydět za to, že mohl být takový člověk odmítnut. Zajímalo by mne, která nula umělecká to místo tehdy zabrala a zdržovala vývoj! To by byl opravdu ideální učitel, stejně jako Filla, kerý jím byl alespoň těch několik let před svou smrtí.*

V citovaných slovech odhalujeme Glivického mimořádně vřelý vztah k Josefu Čapkovi. V různých příležitostných drobných tiscích Glivický vydal některé dopisy Josefa Čapka, později pořídil výběr z korespondence, básní, prózy a překladů Josefa Čapka a Bohuslava Reynka a ve spolupráci s Ludvíkem Kunderou a Vlastimilem Vokolkem

vydal v brněnském nakladatelství Blok v roce 1969 pod názvem *Nepřicházejí vhod*. Ve třech samostatných svazcích později Glivický vydal soukromě, samizdatově, také korespondenci Josefa Čapka s Josefem Florianem.

Josefu Glivickému patří zásluhy o poznání korespondence Josefa Čapka, dále o vydávání některých nepublikovaných textů Otokara Březiny (např. *Prolog k Hudbě pramenů*, báseň *Návrat* nebo esej *Sen o nadčlověku*), dále dopisů Miroslava Halíka, Josefa Palivce, Jana Zrzavého, Petra Bezruče, Hany Kvapilové, Jaroslava Seiferta a mnoha dalších literárních tvůrců.

Osobitý vztah Josefa Glivického k bratřím Čapkům a k prostějovskému rodáku a představiteli německé fenomenologie Edmundu Husserlovi jej spojil s filozofem Janem Patočkou, jehož dvanáct dopisů uveřejnil nedávno ve svém 2. čísle kulturní čtvrtletník *Štafeta*. Glivický psal o *prvním propagátoru Husserlovy fenomenologie* Františku Jančíkovi.

Více než šedesátiletou regionální činnost Josefa Glivického bychom měli chápat tak, že Glivický za region považoval nejen Prostějov, nýbrž celou střední Moravu. Znal patrně dobře myšlenky Karla Čapka z roku 1925 o tom, že *regionalismus, boj o život a záchranu lokálních ústředí, se nevede jenom ve jménu místních kramářů a ševců, ale také ne pod vlajkou folkloristického svérázu. Jde o něco víc, jde o organizaci života*. A Josef Glivický neúnavně organizoval kulturní život v takto chápaném regionu. Jako pedagog razil zásadu, že je třeba, aby lidé poznali nejdříve svou obec, tj. domov, pak širší okolí, kraj, zemi a republiku.

Josef Glivický proto nevěnoval pozornost pouze např. Jiřímu Wolkrovi, Edvardu Valentovi nebo Edmundu Husserlovi, nýbrž také desítkám dalších umělců, vědců a literátů, kteří projevíli vztah k Moravě nebo zvláště k Prostějovu. Tak např. psal o Aloisu Jiráskovi, Bedřichu Václavkovi, Hanuši Jelínkovi, Otokaru Březinovi, Jaroslavu Vrchlickém, A. M. Pišovi, Adolfu Kašparovi, Cyrilu Boudovi, Františku Bidlovi, Antonínu Dvořákovi, Jaroslavu Kříčkovvi, Leoši Janáčkovvi a mnoha dalších osobnostech a jejich vztahu k městu, kterému Josef Glivický věnoval celý svůj tvůrčí život.

Z rozsáhlé přednáškové, organizační, vydavatelské a kulturní činnosti Josefa Glivického nám zřetelně vyplynou zvláštnosti a význam moravského kulturního trojúhelníku, který tvořily Olomouc, Prostějov a Stará Říše u Telče. Byla to tři zvláštní ohniska moravského literárního života: Stará Říše s bohatou vydavatelskou činností Josefa Floriana, Svatý Kopeček u Olomouce s rozsáhlou překladatelskou a ediční činností Oty Franiška Bablera a Prostějov s neúnavnou bibliofilskou, výstavní a vydavatelskou aktivitou Josefa Glivického. Jak mu v březnu 1989 psala prozaička Herma Svozilová-Johnová, Josef Glivický *jako animus gerens* posiloval *kulturní ovzduší Prostějovska*. Do povědomí kulturních Čechů se tak už dávno vtisklo, že když se řekne Svatý Kopeček, myslí se především na O. F. Bablera a když se řekne Prostějov, hned jim vytane na mysl právě Josef Glivický.

Svou stať o Josefu Glivickém končím slovy prostějovského rodáka Edmunda Husserla (1859–1938), zakladatele fenomenologie a filozofa světového jména: *Ti, jež jsme s láskou uctívali, vlastně ani neumírají. Neusilují už o nic, nic nekonají, nehovoří k nám, nic po nás nepožadují. A přece: Kdykoli na ně vzpomeneme, cítíme, že nám stojí tváří v tvář, že nám hledí do duše, že s námi cítí, že nás chápou, že schvalují nebo neschvalují naše počínání.*³⁵¹

351 HUSSERL, E.: *Phaenomenologica*, sv. IV, 1959, v úvodu.